

संच क्र.

2023

प्रश्नपुस्तिका
पेपर - I

Q17

281277

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक
BOOKLET NO.

एकूण प्रश्न : 100

एकूण गुण : 200

वेळ : 2 (दोन) तास

सूचना

- (1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत **100** अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.
- (2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनांत न विसरता बॉलपेनने लिहावा.
- (3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे न विसरता नमूद करावा.
- (4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तर-क्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्न-क्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. ह्याकरिता फक्त काळ्या शार्फचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शार्फचे पेन वापरू नये.
- (ब) आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताढून पहावा.
- (5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नांकडे वळावे. अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.
- (6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही. एकापेक्षा जास्त उत्तरे नमूद केल्यास ते उत्तर चुकीचे धरले जाईल व त्या चुकीच्या उत्तराचे गुण वजा केले जातील.
- (7) प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच “उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ वहूपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकृत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तरांसाठी 25% किंवा 1/4 गुण वजा/कमी करण्यात येतील.”

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित कंलंली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुर्ववर्ण, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या ‘परीक्षामध्ये होणाऱ्या गैरप्रकरणा प्रतिवंध करण्याचाबवतचा अधिनियम-82’ यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारवासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रुपयाच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

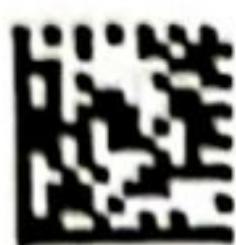
तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित कंलंली वेळ संपण्या आधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृद्धार्पकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृद्धार्पकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरुद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा.

परीक्षेकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

SEAL

1. पंडीता रमाबाई नी रमाबाई असोसिएशनच्या अनुमतीने आपल्याला सल्ला देण्यासाठी एक सल्लागार मंडळ नेमले. त्यात खालीलपैकी कोणाचा समावेश होता ?
- i. न्यायमूर्ती म. गो. रानडे
  - ii. डॉ. आर. जी. भांडारकर
  - iii. न्यायमूर्ती के. टी. तेलंग
  - iv. बापू हरी शिंदे
- (1) केवळ i व ii
  - (2) केवळ ii व iii
  - (3) केवळ i व iv
  - (4) केवळ i, ii व iii

Pandita Ramabai with the permission of the Ramabai Association, appointed an advisory board to advise her, who among the following was included in this advisory board ?

- i. Justice M. G. Ranade
  - ii. Dr. R. G. Bhandarkar
  - iii. Justice K. T. Telang
  - iv. Bapu Hari Shinde
- (1) i and ii only
  - (2) ii and iii only
  - (3) i and iv only
  - (4) i, ii and iii only

-
2. इ. स. 1918, साली मुंबईतील कामगारांना 'पिपल्स युनियन' ही संघटना स्थापना करण्याचा उपदेश कोणी केला होता ?
- (1) राजश्री शाह महाराज
  - (2) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
  - (3) नारायण मेघाजी लोखंडे
  - (4) भाई माधवराव बागल

In 1918 A. D., who advised to the Mumbai workers to establish the organization 'People's Union' ?

- (1) Rajashree Shahu Maharaj
- (2) Dr. Babasaheb Ambedkar
- (3) Narayan Meghaji Lokhande
- (4) Bhai Madhavrao Bagal

Who defended Chiplunkar's attack on Mahatma Jyotirao Phule through his newspaper, considered as the beginning of non Brahmin journalism ?

- (1) Narayan Meghaji Lokhande   (2) Bhau Daji Lad
(3) Tukaram Tatya Padval   (4) Krushnaji Bhalekar

4. 'मालविकग्निमित्र' या प्राचीन नाटकात कोणत्या दोन राजघराण्याच्या वैवाहिक संबंधावर प्रकाश पडतो ?

- (1) शुंग आणि विदर्भ (यज्ञसेन) घराणे
  - (2) गुप्त आणि वाकाटक घराणे
  - (3) शक आणि सातवाहन घराणे
  - (4) चालूक्य आणि वर्धन घराणे

On which of the following matrimonial relationship between two Royal families, the ancient drama 'Malavikagnimitra' throws light ?

- (1) Shunga and Vidarbha (Yadnyasen) family
  - (2) Gupta and Vakataka family
  - (3) Shakas and Satavahana family
  - (4) Chalukya and Vardhana family

5. वैदीक काळात व्यापारात विनिमयाचे माध्यम काय होते ?

- i. निष्क
  - ii. कृष्णाल
  - iii. शतमान
  - iv. गण
  - v. श्रेणी

- (1) i, ii व iii   (2) ii, iii व iv   (3) i, ii, iv व v   (4) i, iii व v

What was the medium of trade exchange during vedic period ?

- i. Nishka
  - ii. Krusnal
  - iii. Shatman
  - iv. Gan

- v. Shreni

B

4

6. सेतु माधवराव पगडी यांच्या मते, नाथ पंथातील कोणत्या संताने 'शहा रमजान' हे नाव धारण करून सुफी संत निजामुद्दिन यांच्या कडून इस्लाम धर्माची दिक्षा घेतली. हे महाराष्ट्राच्या सांस्कृतिक इतिहासातील एक गूढ आहे.

- (1) गोरखनाथ
- (2) गहिनीनाथ
- (3) जालन्धरनाथ
- (4) कानिफनाथ

According to Setu Madhavrao Pagadi, who of the following saint renamed himself as 'Shaha Ramjan' and got converted to Islam by a Sufi Saint Nizamuddin. It is a mystery of cultural history of Maharashtra.

- (1) Gorakhnath
- (2) Gahininath
- (3) Jalandharnath
- (4) Kanifnath

7. खालील घटनांची योग्य क्रमाने मांडणी करा.

- i. श्वेत पत्रिका
  - ii. पुणे करार
  - iii. नेहरू अहवाल
  - iv. धारासना सत्याग्रह
- (1) iv, ii, iii, i
  - (3) iii, iv, ii, i

- (2) iv, i, ii, iii
- (4) ii, iii, iv, i

Arrange the following events in the correct order.

- i. White paper
  - ii. Poona pact
  - iii. Nehru report
  - iv. Dharasna Satyagraha
- (1) iv, ii, iii, i
  - (3) iii, iv, ii, i

- (2) iv, i, ii, iii
- (4) ii, iii, iv, i

8. पुढील वाक्ये _____ यांच्या विषयी आहेत.

- अ. महाराष्ट्राच्या शिक्षण क्षेत्रात त्यानी महत्वाची भूमिका बजावली.
  - ब. त्यांनी वेगवेगळ्या विषयांवर पाठ्यपुस्तके तयार केली.
  - क. गणित आणि शास्त्रावर त्यांनी 'शून्यलब्धी' हे पुस्तक मराठीतून लिहीले.
  - ड. केशवराव भवाळकरानी त्यांचे चरित्र लिहीले आहे.
- (1) दादोबा पांडूरंग तरखडकर
(2) आत्माराम पांडूरंग तरखडकर
(3) बाळशास्त्री जांभेकर
(4) गोपाळ हरि देशमुख

The following statements are written about

- a. He played an important role in the field of education in Maharashtra.
  - b. He prepared textbooks on various subjects.
  - c. He wrote a book 'Shunyalabdhi' on Mathematics and Science in Marathi.
  - d. Keshavrao Bhavalkar has written his biography.
- (1) Dadoba Pandurang Tarkhadkar
(2) Atmaram Pandurang Tarkhadkar
(3) Balshastri Jambhekar
(4) Gopal Hari Deshmukh

9. पुढील राजकीय संघटनांचा कालानुक्रमे योग्य क्रम लावा.

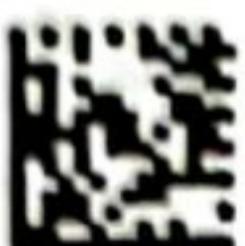
- अ. पुणे सार्वजनिक सभा
  - ब. बॉम्बे प्रेसिडेन्सी असोसिएशन
  - क. मद्रास महाजन सभा
  - ड. इंडियन असोसिएशन
- (1) ब अ ड क
(2) अ ड क ब
(3) क ड ब अ
(4) ड ब अ क

Arrange the following political organizations chronologically.

- a. Pune Sarvajanik Sabha
  - b. Bombay Presidency Association
  - c. Madras Mahajan Sabha
  - d. Indian Association
- (1) b a d c
(2) a d c b
(3) c d b a
(4) d b a c

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

10. खालीलपैकी कोणता निर्णय साबरमती कराराने घेण्यात आला ?

- (1) प्रतियोगी सहकारिता पक्षाची स्थापना करावी.
- (2) विद्यार्थ्यांना राजकारणात सहभागी करून घेऊ नये.
- (3) कनिष्ठ जातीय कामगारामध्ये भेदाभेद करू नये, तसेच 50 स्वयंसेवकाचे पथक उभारावे व हिंदू मुस्लिम ऐक्य राखावे.
- (4) मोतीलाल नेहरू आणि जयकर यांच्या समितीने मध्यवर्ती विधिमंडळाचे सदस्य निश्चित करावे.

Which of the following decision was taken by Sabarmati treaty ?

- (1) A competitive co-operative party should be established.
- (2) Students should not be involved in politics.
- (3) There should be no discrimination among lower caste workers and a team of 50 volunteers should be formed and Hindu Muslim unity should be maintained.
- (4) A committee of Motilal Nehru and Jayakar to determine the members of the Central Legislature.

11. इ. स. 1934 मध्ये 'कर्षक संघम' एक शेतकरी संघटना म्हणून खालीलपैकी कोणत्या प्रांतात स्थापन करण्यात आली ?

(1) आंध्रप्रदेश	(2) तामिळनाडु
(3) केरळ	(4) बंगाल

In 1934 A. D., which of the following region, witnessed the establishment of 'Karshak Sangham' as a peasant organisation ?

(1) Andhra Pradesh	(2) Tamil Nadu
(3) Kerala	(4) Bengal

12. दंडीयात्रेचा उल्लेख "रामाचा लंकेवरील ऐतिहासिक मोर्चा" असे कोणी केला ?

- (1) पंडित मोतीलाल नेहरू आणि डी. जी. तेंडूलकर
- (2) पी. सी. रे आणि डी. पी. मिश्रा
- (3) शंकरराव देव आणि ग. वि. केतकर
- (4) अप्पासाहेब पटवर्धन आणि सुहासिनी नंबीयार

Who remarked about the 'Dandi Yatra' as, Rama's Historical March to Lanka ?

- (1) Pandit Motilal Nehru and D. J. Tendulkar
- (2) P. C. Ray and D. P. Mishra
- (3) Shankarrao Dev and G. V. Ketkar
- (4) Appasaheb Patwardhan and Suhasini Nambiyar

13. खालील विधाने कोणासंदर्भात आहेत ?

- i. धर्माची राजकारणापासून फारकत घेतली.
  - ii. सती जाणाऱ्या शूर स्त्रीयांच्याबाबत अलिप्ततेचे धोरण स्वीकारले.
  - iii. बालविवाह थांबविणे व विधवा विवाहाला उत्तेजन दिले.
  - iv. सामाजिक कायद्याबाबत अंतिम निर्णय आपला असल्याचा दावा केला.
(1) बाबर	(2) हुमायुन
(3) अकबर	(4) औरंगजेब

About whom the following statements are related ?

- i. Religion was separated from politics.
  - ii. Adopted a policy of seclusion towards brave women who followed Sati.
  - iii. To stop child marriage and widow marriage was encouraged.
  - iv. Claimed that the final decision regarding the social law will be his.
(1) Babur	(2) Humayun
(3) Akbar	(4) Aurangzeb

14. खानदेशातील भिल्लांनी ब्रिटिश राजवटीस विरोध केला होता कारण

- i. उत्तर भारतातील उठावाच्या घटनांपासून सातपुडा विभागातील भिल्लांना प्रेरणा मिळाली.
  - ii. 1857 च्या उठावाचा फायदा घेवून भागोजी नाईक व काढिंसिंग नाईक उठावात सामिल झाले.
  - iii. काढिंसिंग व त्यांच्या सहकाऱ्यांनी सरकारी खजिना व पोस्ट जाळले.
(1) i व ii	(2) ii व iii
(3) i व iii	(4) वरीलपैकी सर्व

Bhills in Khandesh protested against British rule because

- i. The Bhills of the Satpura division got inspiration from the event of the uprising in North India.
  - ii. Taking advantage of the revolt of 1857 Bhagoji Naik and Kazising Naik joined the revolt.
  - iii. Kazising and his associates burnt government treasuries and post offices.
(1) i and ii	(2) ii and iii
(3) i and iii	(4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

15. खालीलपैकी कोणत्या वृत्तपत्रातून अँनी-बेझंट यांनी होमरुल चळवळी बदलचे विचार मांडले ?

- अ. न्यू इंडिया
- ब. कॉमन वील
- क. बॉम्बे गॅजेट
- ड. टेलीग्राफ

- (1) अ आणि ब फक्त
- (2) ब आणि क फक्त
- (3) अ आणि ड फक्त
- (4) अ, ब आणि क फक्त

In which of the following newspapers did Annie-Besant present her thoughts about Home Rule Movement ?

- a. New India
  - b. Common Weal
  - c. Bombay Gazette
  - d. Telegraph
- (1) a and b only
  - (2) b and c only
  - (3) a and d only
  - (4) a, b and c only

16. खालील विधाने पहा :

- अ. घातक कचरा मृदेमध्ये टाकल्यामुळे जैवविविधता कमी होते.
  - ब. नद्यामध्ये वारंवार पूर् येण्यामागे वृक्षतोड कारणीभूत आहे.
  - क. फ्रांसिस्को मेंड़े यांच्या उर्जा क्षेत्रातील कार्यामुळे त्यांना 'अमेझॉन गांधी' म्हणून संबोधतात.
- (1) फक्त विधान क बरोबर आहे
  - (2) फक्त विधान अ बरोबर आहे
  - (3) फक्त विधान अ आणि ब बरोबर आहेत
  - (4) विधान अ, ब आणि क बरोबर आहेत

Observe the following statements :

- A. There is loss of bio-diversity due to dumping of toxic waste into soil.
  - B. Deforestation is responsible for frequent floods in river.
  - C. Francisco Mendez was known as 'Amazon Gandhi' due to his work in energy field.
- (1) Only statement C is correct
  - (2) Only statement A is correct
  - (3) Only statement A and B are correct
  - (4) Statement A, B and C are correct

17. मातीतील नायट्रोजन खत जिवाणूद्वारे तोडल्यास _____ मुक्त होते.

- (1) नायट्रोजन डायऑक्साइड (NO_2)
- (2) नायट्रस ऑक्साइड (N_2O)
- (3) नायट्रोजन ट्रायऑक्साइड (NO_3)
- (4) नायट्रोजन (N_2)

Nitrogen fertilizers in soils releases _____ when broken down by bacteria.

- (1) Nitrogen dioxide (NO_2)
- (2) Nitrous oxide (N_2O)
- (3) Nitrogen trioxide (NO_3)
- (4) Nitrogen (N_2)

---

18. ओझोन संदर्भात खालील कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

- अ. ओझोनला पृथ्वीचे रक्षण कवच म्हणतात.
  - ब. 1985 मध्ये ओझोन थराला छिद्र पडल्याचे स्पष्ट झाले.
  - क. 16 सप्टेंबर हा जागतिक ओझोन दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
  - ड. 1989 मध्ये ओझोन क्षयास कारणीभूत रसायन वापरावर बंदी घालण्यात आली.
- (1) फक्त अ, ब आणि क
  - (2) फक्त ब, क आणि ड
  - (3) फक्त अ, क आणि ड
  - (4) वरील सर्व

In relation to Ozone which statements are true ?

- A. Ozone is called protection shield of the Earth.
  - B. In 1985 it was clear that Ozone layer has holes.
  - C. 16th September is celebrated as World Ozone Day.
  - D. In 1989 chemicals responsible for Ozone depletion are banned to utilize.
- (1) Only A, B and C
  - (2) Only B, C and D
  - (3) Only A, C and D
  - (4) All the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

19. खालीलपैकी कोणता परिस्थितिकी मनोन्याचा प्रकार नाही ?

(1) संख्येचा मनोरा	(2) जैविक वस्तुमानाचा मनोरा
(3) अन्जाळी मनोरा	(4) उर्जेचा मनोरा

Which of the following is not the type of Ecological pyramid ?

(1) Pyramid of number	(2) Pyramid of biomass
(3) Pyramid of food web	(4) Pyramid of energy

20. काही प्रजाती नष्ट झाल्या तर पर्यावरणावर गंभीर परिणाम करतात त्यांना _____ म्हणतात.

(1) निळा दगड	(2) लाल दगड
(3) पिवळा दगड	(4) किस्टीन

Some species if eliminated seriously affect the ecosystem. These are called

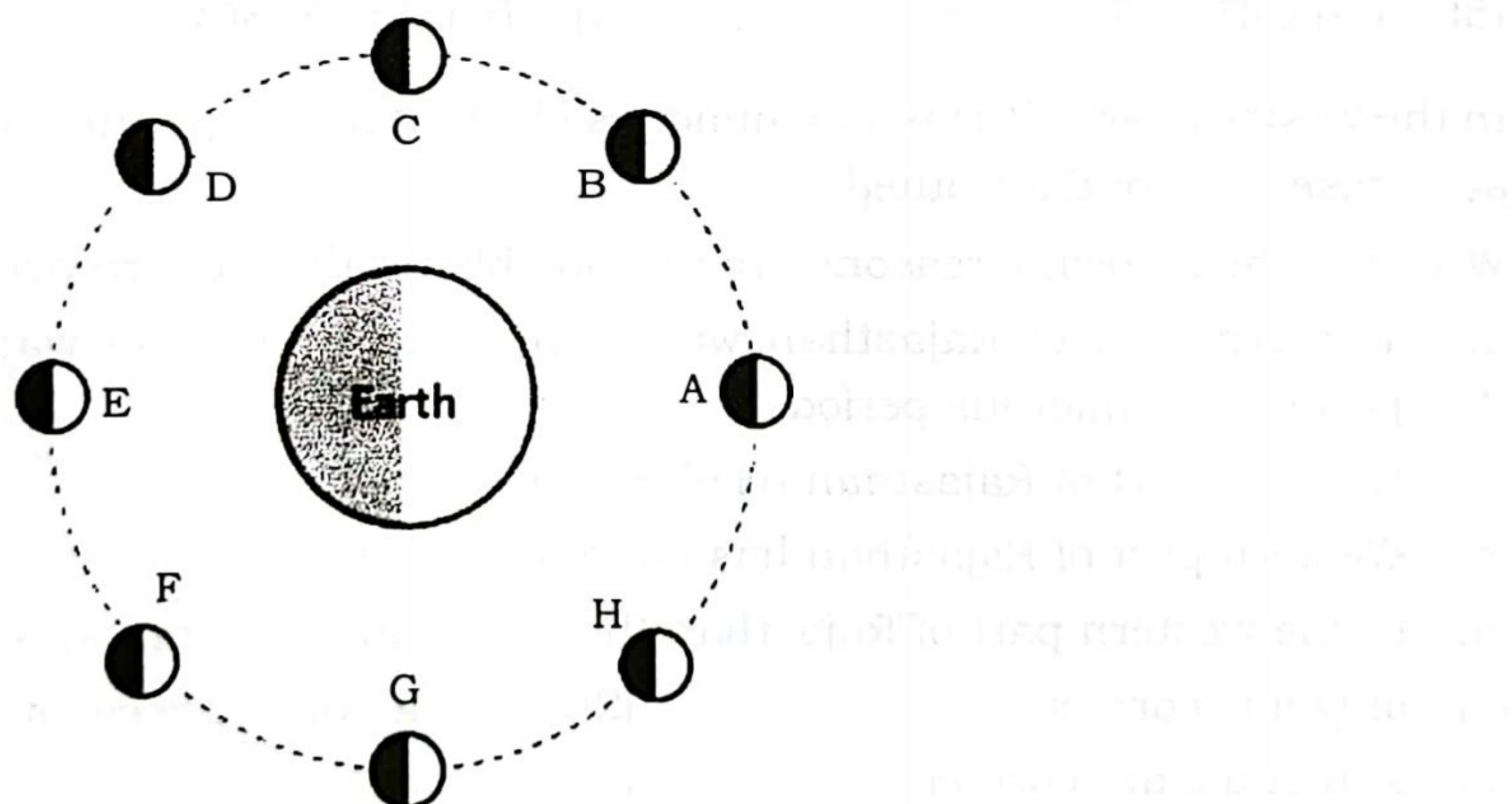
(1) Blue stone	(2) Red stone
(3) Yellow stone	(4) Keystone

21. खालील आकृतीचे निरीक्षण करून खालीलपैकी कोणत्या मूळाक्षरांनी चंद्राचा तीन चतुर्थांश भाग प्रकाशित दर्शविला आहे हे नमूद करा ?

(1) B आणि H	(2) C आणि G	(3) D आणि F	(4) E आणि A

Observe the following diagram and state which of the following alphabets indicate the gibbous phase of the moon ?

(1) B and H	(2) C and G	(3) D and F	(4) E and A

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

A

22. ‘पर्यावरण म्हणजे सजीवांच्या किंवा जीवसमूहांच्या जीवन, वाढ, विकास व मृत्युवर परिणाम करणारी सर्व परिस्थिती, तिची कारके व त्यांचा प्रभाव होय’.

पर्यावरणाची ही व्याख्या कोणी केली ?

(1) विश्वकोष	(2) ब्रिटानिका विश्वकोष
(3) ए. सी. टान्सले	(4) जॅकी स्मिथ

“Environment means the sum total of all conditions agencies and influences which affect the development, growth, life and death of an organism, species or race”.

Who created this definition of environment ?

(1) Universal Encyclopedia	(2) Britanica Encyclopedia
(3) A. C. Tansley	(4) Jackie Smith

---

23. पश्चिम राजस्थानाच्या प्रदेशात चुनखडक, जिप्सम आणि खनिज मीठाचे साठे वितरीत झालेले आहेत.

खालीलपैकी कोणती कारणे या खनिजांच्या साठ्यांच्या वितरणास कारणीभूत आहेत ?

- a. पर्मोकार्बोनिफेरस युगात पश्चिम राजस्थानचा भाग समुद्राच्या पाण्याखाली होता.
- b. पश्चिम राजस्थानाच्या प्रदेशात पर्जन्याचे प्रमाण कमी आहे.
- c. पश्चिम राजस्थानाच्या प्रदेशात हवामान उष्ण व कोरडे आहे.
- d. पश्चिम राजस्थानाच्या प्रदेशात वनाच्छादना खालील क्षेत्र अत्यल्प आहे.

(1) फक्त a बरोबर आहे	(2) फक्त a आणि b बरोबर आहेत
(3) a, b आणि c बरोबर आहेत	(4) फक्त d बरोबर आहे

In the western part of Rajasthan minerals like limestone, gypsum and mineral salts reserves are distributed.

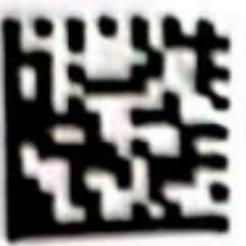
Which of the following reasons are responsible for this occurrence ?

- a. Western part of Rajasthan was submerged under sea water during permocarboniferous period.
  - b. Western part of Rajasthan receives low rainfall.
  - c. Western part of Rajasthan has hot and dry climate.
  - d. In the western part of Rajasthan the area under vegetation is very low.
(1) only a is correct	(2) only a and b are correct
(3) a, b and c are correct	(4) only d is correct

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

Which of the following soil contain the maximum proportion of iron and bauxite minerals ?

- 25.** खाली दोन विधाने दिली आहेत त्यापैकी (A) हे प्रतिपादन असून (R) हे त्याचे कारण आहे. दिलेल्या पर्यायातून बरोबर उत्तर निवडा.

- (A) कापूस हा वजन न घटणारा शुद्ध कच्चा माल आहे, शिवाय हलका व टिकावू आहे.

(R) सुती कापड उद्योगाचे स्थानिकीकरण कापूस उत्पादक प्रदेश किंवा बाजारपेठ या ठिकाणी होते.

(1) (A) आणि (R) दोन्ही बरोबर आहेत आणि (R) हे (A) चे खरे स्पष्टीकरण आहे

(2) (A) आणि (R) दोन्ही बरोबर आहेत परंतु (R) हे (A) चे खरे स्पष्टीकरण नाही

(3) (A) हे बरोबर आहे पण (R) हे चूक आहे

(4) (A) हे चूक आहे पण (R) हे बरोबर आहे

Given below are two statements one labeled as Assertion (A) and other labeled as Reason (R). Select correct answer from the options given below.

- (A) Cotton is not a weight lossing pure raw material, besides is light in weight and durable.

(R) The localization of the cotton textile is found either in cotton producing region or near market.

(1) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A)

(2) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A)

(3) (A) is true but (R) is false

(4) (A) is false but (R) is true

काढऱ्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

A

26. भारताच्या प्राकृतिक नकाशात महाराष्ट्र पठार खालीलपैकी कोणत्या रंगाने दर्शविले आहे ?

- (1) गडद हिरवा   (2) हिरवा   (3) पिवळा   (4) तपकिरी

In the physical map of India, Maharashtra plateau is shown by which of the following colours ?

- (1) Dark green   (2) Green   (3) Yellow   (4) Brown

---

27. खालीलपैकी कोणत्या दिवशी दक्षिण गोलार्धातील उन्हाळी अयनदिन येतो ?

- (1) 21 मार्च   (2) 21 जून
(3) 23 सप्टेंबर   (4) 22 डिसेंबर

On which of the following day does the summer solstice occurs in the southern hemisphere ?

- (1) 21 March   (2) 21 June
(3) 23 September   (4) 22 December

---

28. भूमध्य सामुद्रीक प्रदेशात हिवाळ्यात पाऊस पडण्याचे कारण

- (1) वायुभार पट्ट्यांचे आंदोलन
(2) वायुभार पट्ट्यांच्या आंदोलनामुळे हिवाळ्यात भूमध्य समुद्राच्या प्रदेशात कमी वायुभार प्रदेश निर्माण होतो
(3) भूमध्य समुद्राकडून भूभागाकडे वारे वाहतात
(4) आल्प्स पर्वताच्या वात सन्मुख उतारावर प्रतिरोध पर्जन्य पडतो.

Winter rainfall received by the Mediterranean region is the result of

- (1) Shifting of pressure belts
(2) Low pressure belt occurs over the Mediterranean region during the winter season due to shifting of pressure belts
(3) Winds blow from the Mediterranean sea towards land
(4) Orographic rain developed on the windward slope of the Alps

---

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

29. पश्चिम पॅसिफिक महासागराच्या किनारवर्ती भागात प्रामुख्याने सागरीगर्ता आढळतात कारण

- (1) पॅसिफिक महासागराच्या पश्चिमेकडील किनारवर्ती भाग अधोगमन क्षेत्राचा आहे
- (2) पॅसिफिक महासागराच्या पश्चिम किनारी भागाला समांतर पर्वतरांगा पसरल्या आहेत
- (3) पॅसिफिक महासागराच्या पश्चिमेकडील भागात खंडान्त उतार तीव्र आहे
- (4) पॅसिफिक महासागराच्या पश्चिमी भागात सागरीगर्ता मोठ्या प्रमाणावर आढळतात

Trenches are found mainly along the coast of the western Pacific Ocean because

- (1) The western margin of the Pacific Ocean is the sub-duction zone
- (2) Along the western border of the Pacific Ocean parallel mountain ranges are aligned
- (3) The continental slope of the western part of the Pacific Ocean is steep
- (4) The western part of the Pacific Ocean is characterised by a large number of trenches

30. 'मान्सूनची माघार' हा भारतीय हवामानाचा आविष्कार खालीलपैकी कोणत्या वातावरणीय परिस्थितीचा परिणाम आहे ?

- (1) नैऋत्य मान्सून वारे हिमालय पर्वतरांगांपर्यंत पोहचल्यानंतर ते तेथून माघारी फिरतात
- (2) सूर्याचे भासमान भ्रमण
- (3) भारताच्या वायव्य भागाकडून आग्नेय भागाकडे उच्च वायुभार पडूयाचा होणारा विस्तार
- (4) भारतीय उपखंडात निर्माण होणारी वायुभारातील भिन्नता

The climatic phenomena retreating monsoon is the result of which of the following atmospheric condition in India ?

- (1) After reaching to the Himalayan ranges the south-west monsoons retreats
- (2) The apparent movement of the Sun
- (3) The expansion of the high pressure belt from north-western part to south-eastern part of India
- (4) The occurrence of variability in the atmospheric pressure developed over the Indian sub-continent

31. खालीलपैकी कोणते/कोणती विधान/ने बरोबर आहेत ?

महाराष्ट्रात उत्तरेकडून क्रमाने पठारावरील प्रमुख डोंगररांगा व त्यांच्या दक्षिणेकडील नद्यांची खोरी खालीलप्रमाणे आहेत :

- अ. सातपुडा पर्वत रांगेच्या दक्षिणेकडे तापी-पूर्णा खोरे.
  - ब. सातमाळा अजिंठा डोंगराच्या दक्षिणेस गोदावरी नदीचे खोरे.
  - क. हरीश्चंद्र बालाघाट डोंगर व त्याच्या दक्षिणेस भिमा नदीचे खोरे.
  - ड. शंभू महादेवाचे डोंगर व त्याच्या दक्षिणेस कृष्णा नदीचे खोरे.
- (1) फक्त अ
(2) वरील सर्व बरोबर
(3) फक्त अ व ब
(4) फक्त अ व क

Which of the following is/are correct statements ?

In Maharashtra, in order from north, the major hill ranges on the plateau and the river basins to their south are as follows :

- a. Tapi Purna basin to the south of the Satpura mountain range.
  - b. Godavari river valley to the south of Satmala Ajintha hills.
  - c. Harishchandra Balaghat hill and Bhima river basin to its south.
  - d. Shambhu Mahadeva hills and Krishna river basin to its south.
- (1) Only a
(2) All are correct
(3) Only a and b
(4) Only a and c

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

32. सह्याद्रीची रांग सरळ रेषेत नसून अनेक ठिकाणी ती वक्राकार झालेली आहे कारण

- (1) सह्याद्रीतून उगम पावणाऱ्या कोंकणातील नद्यांनी उगमापाशी केलेल्या शीर्षवर्ती खननामुळे ती वक्राकार झालेली आहे
- (2) सह्याद्रीतून उगम पावणाऱ्या कोंकणातील नद्यांच्या पाश्ववर्ती खननामुळे ती वक्राकार झालेली आहे
- (3) सह्याद्रीतून उगम पावणाऱ्या कोंकणातील नद्यांच्या तळाच्या खननामुळे ती वक्राकार झालेली आहे
- (4) सह्याद्रीत पडणाऱ्या मुसळधार पर्जन्यामुळे सह्याद्रीची झीज होऊन ती वक्राकार झालेली आहे

The Sahyadri range is not straight but at many places it is curved, because

- (1) The Sahyadri range is curved at many places because of the headward erosion of the Konkan rivers originating in Sahyadri
- (2) The Sahyadri range is curved at many places because of the lateral erosion of the Konkan rivers originating in Sahyadri
- (3) The Sahyadri range is curved at many places because of the downward erosion of the Konkan rivers originating in Sahyadri
- (4) Due to heavy rainfall the Sahyadri range is heavily eroded and hence it is curved

33. गोदावरी व कृष्णा नद्यांच्या तुलनेने कावेरी नदीच्या पात्रात हिवाळ्यात पाण्याचे प्रमाण वाढते, कारण

- (1) नैऋत्य मान्सून वाच्यांमुळे कावेरी नदीच्या पात्रात पर्जन्यवृष्टी मोठ्या प्रमाणावर होते
- (2) ईशान्य मान्सून वाच्यांमुळे कावेरी नदीच्या पात्रात पर्जन्यवृष्टी मोठ्या प्रमाणावर होते
- (3) कावेरी नदीच्या पात्रात ईशान्य व नैऋत्य मान्सून वाच्यांपासून पर्जन्यवृष्टी होते
- (4) कावेरी नदीच्या उपनद्या कावेरी नदीच्या पात्रात मोठ्या प्रमाणात पाण्याचा पुरवठा करतात

As compared to the Godavari and Krishna rivers, the course of the Kaveri river receives large volume of water during winter, because

- (1) The course of the river Kaveri receives heavy rainfall from the south-west monsoons
- (2) The course of the river Kaveri receives heavy rainfall from the north-east monsoons
- (3) The course of the river Kaveri receives rainfall from both south-west and north-east monsoons
- (4) The tributaries of the Kaveri provide large volume of water to the course of the Kaveri

34. उद्योगाच्या स्थान निश्चिती करताना अल्फ्रेड वेबर यांनी खालीलपैकी कोणत्या घटकाचे महत्त्व आपल्या सिद्धांतात सिद्ध करण्याचा प्रयत्न केला आहे ?

- (1) उद्योगाच्या स्थान निश्चितीकरणात मजूरांवरील मूल्या चे योगदान महत्त्वाचे असते
- (2) उद्योगाच्या स्थान निश्चितीकरणात कच्च्या मालावरील खर्चाचे योगदान महत्त्वाचे असते
- (3) उद्योगाच्या स्थान निश्चितीकरणात बाजारपेठेची सुगमता महत्त्वाची असते
- (4) उद्योगाच्या स्थान निश्चितीकरणात वाहतूक खर्चाचे योगदान महत्त्वाचे असते

In his theory of industrial location Alfred Weber tried to establish the pivotal role of which of the following factors ?

- (1) Labour cost plays a pivotal role in the selection of industrial location
- (2) Cost of raw material plays a pivotal role in the selection of industrial location
- (3) Market accessibility plays a pivotal role in the selection of industrial location
- (4) Transport cost plays a pivotal role in the selection of industrial location

---

35. खालील विधानांचा विचार करून त्यातील कोणते/कोणती विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ते संकेतांकाचा वापर करून उत्तर लिहा.

1. केंद्रित वस्ती बहुधा शेतवाड्यांनी वेढलेली असते.
  2. हिमालयीन प्रदेशात केंद्रित वस्त्या आढळत नाहीत.
- (1) फक्त 1 बरोबर आहे
  - (2) फक्त 2 बरोबर आहे
  - (3) दोन्ही 1 आणि 2 बरोबर आहेत
  - (4) 1 ही बरोबर नाही व 2 ही बरोबर नाही

Consider the following statements and select the correct answer using the code given below.

1. A compact settlement is most probably surrounded by hamlets.
  2. Compact settlements are not found in the Himalayan region.
- (1) Only 1 is correct
  - (2) Only 2 is correct
  - (3) Both 1 and 2 are correct
  - (4) Neither 1 nor 2 is correct

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

36. _____ ह्या पदार्थाचा प्रतिरोधकता निर्णयक (critical) तापमानाच्या खाली शून्य होते.

(1) वाहक	(2) रोधक
(3) अतिवाहक	(4) यापैकी नाही

_____ are materials whose resistivities become zero below a critical temperature.

(1) Conductors	(2) Insulators
(3) Super conductors	(4) None of these

37. जर एखादी वस्तू 36° अंशात तिरप्या असणाऱ्या दोन समतल आरशांमध्ये समरूप ठेवली, तर किती प्रतिमा तयार होतील ?

(1) 8	(2) 9
(3) 10	(4) 11

If an object is placed symmetrically between two plane mirrors inclined at an angle of 36° , then how many images will be formed ?

(1) 8	(2) 9
(3) 10	(4) 11

38. $\frac{P}{\rho} + hg + \frac{1}{2} =$ स्थिरांक, हे गणितीय विधान _____ या नावाने ओळखले जाते.

(1) सातत्य समीकरण
(2) बनोलीचे समीकरण
(3) पास्कलचा नियम
(4) युलरचे समीकरण

$\frac{P}{\rho} + hg + \frac{1}{2} =$ constant is the mathematical statement of

(1) Equation of continuity
(2) Bernoulli's equation
(3) Pascal's law
(4) Euler's equation

39. जेंब्हा α -कण किरणोत्सारी घटकातून बाहेर पडतात तेंब्हा

- (1) अणुअंक 2 ने कमी होतो आणि अणुवस्तुमाणांक 4 ने कमी होतो
- (2) अणुअंक 1 ने कमी होतो आणि अणुवस्तुमाणांक 2 ने कमी होतो
- (3) अणुअंक 1 ने वाढतो
- (4) अणुअंक आणि अणुवस्तुमाणांक बदलत नाही

When α -particle emits from a radioactive element then

- (1) atomic number decreases by 2 and mass number decreases by 4
- (2) atomic number decreases by 1 and mass number decreases by 2
- (3) atomic number increases by 1
- (4) atomic number and mass number remains same

40. मुलाचा ताप 104°F आहे. हे तापमान किती डिग्री सेल्सियस आहे ?

- (1) 35° सेल्सियस
- (2) 37° सेल्सियस
- (3) 39° सेल्सियस
- (4) 40° सेल्सियस

The fever of a child is 104°F . What is this temperature in degree Celsius ?

- (1) 35°C
- (2) 37°C
- (3) 39°C
- (4) 40°C

41. खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

- (1) ग्रहांचा वेग सूर्योपासून जास्तीत जास्त अंतर असताना सर्वात कमी आणि सूर्योपासून कमीत कमी अंतर असताना सर्वात जास्त असतो.
- (2) ग्रहांचा वेग सूर्योपासून जास्तीत जास्त अंतर असताना सर्वात जास्त आणि सूर्योपासून कमीत कमी अंतर असताना सर्वात कमी असतो.
- (3) ग्रहांचा वेग सूर्योपासून जास्तीत जास्त व कमीत कमी अंतर असताना सारखाच असतो.
- (4) ग्रहांचा वेग सूर्योपासून जास्तीत जास्त व कमीत कमी अंतर असताना सर्वात जास्त असतो.

Which of the following statement is correct ?

- (1) The speed of Planet is faster when they are nearer to the sun and slower when they are farther away from the sun.
- (2) The speed of Planet is faster when they are farther from the sun and slower when they are nearer to the sun.
- (3) The speed of Planet is same when they are nearer to the sun or farther away from the sun.
- (4) The speed of Planet is faster when they are nearer to the sun or farther away from the sun.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

42. खालील जोड्या जुळवा - जीवनसत्त्वे व त्यांच्या अभावी होणारे रोग :

जीवनसत्त्वे	अभावाचे रोग
अ. अ जीवनसत्त्व	i. मुडदूस
ब. ड जीवनसत्त्व	ii. स्कवर्ही
क. क जीवनसत्त्व	iii. रक्तक्षय
ड. बी ₁₂ जीवनसत्त्व	iv. रातआंधळेपणा

अ	ब	क	ड
(1) iii	ii	iv	i
(2) iv	i	ii	iii
(3) i	iv	iii	ii
(4) ii	iii	iv	i

Match the following – Vitamins and respective deficiency diseases :

Vitamins	Deficiency disease
a. Vit. A	i. Rickets
b. Vit. D	ii. Scurvy
c. Vit. C	iii. Anaemia
d. Vit. B ₁₂	iv. Night blindness

a	b	c	d
(1) iii	ii	iv	i
(2) iv	i	ii	iii
(3) i	iv	iii	ii
(4) ii	iii	iv	i

43. अँगिना ट्रीटीसी हा _____ वनस्पती वर आढळणारा परजीवी नेमाटोड आहे.

(1) गृह	(2) तांदूळ
(3) ज्वारी	(4) बाजरी

Anguina tritici is the parasitic nematode found on _____ plant.

(1) Wheat	(2) Rice
(3) Jowar	(4) Bajra

44. शंखशास्त्राचा अभ्यास म्हणजे कशाचा अभ्यास ?

- (1) सीलेंटरेट
- (2) मोलुस्का
- (3) मोलुस्कांचे कवच
- (4) मोलुस्कांचे आवरण

Conchology is the study of what ?

- (1) Coelenterates
- (2) Mollusca
- (3) Shells of Mollusca
- (4) Mantle of Mollusca

45. मोलुस्का वर्गीय प्राणी मृदूकाय असतात आणि ते खालील वैशिष्ट्ये धारण करतात :

- अ. ते प्राणीसृष्टीमधील दुसरा सर्वात मोठा वर्ग आहे
- ब. सर्वसाधारणपणे ते द्विपक्षीय सममितीय असतात
- क. ते फक्त जमीनीवरच राहतात
- ड. त्याना मांसल पाय असतात

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहेत ?

(1) फक्त अ	(2) अ, ब आणि ड
(3) अ, ब आणि क	(4) फक्त अ आणि ब

Phylum Mollusca contains soft bodied animals characterized of :

- a. They are second largest phylum in animal kingdom
- b. They are generally bilaterally symmetrical
- c. They are only Terrestrial animals
- d. They are having muscular foot

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) only a	(2) a, b and d
(3) a, b and c	(4) only a and b

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

46. खालीलपैकी कोणते प्रमुख धोरणात्मक हस्तक्षेप हे भारतातील भू-सुधारणांचा भाग होते ?

- अ. मध्यस्थांचे निर्मूलन
- ब. कूळ पद्धती सुधारणा
- क. जमीन धारणेवर कमाल मर्यादा निश्चिती
- ड. भू-धारणांचे एकत्रीकरण

- (1) अ, ब आणि क
- (2) ब, क आणि ड
- (3) अ, ब आणि ड
- (4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following major policy interventions are the part of the land reforms in India ?

- a. Abolition of intermediaries
- b. Tenancy reforms
- c. Fixing ceilings on land holdings
- d. Consolidation of land holdings

- (1) a, b and c
- (2) b, c and d
- (3) a, b and d
- (4) All of the above

47. अन्नपूर्णा योजनेचे लाभार्थी कोण आहेत ?

- (1) शाळेतील मुली
- (2) प्रासंगिक कामगार
- (3) राष्ट्रीय वृद्धापकाळ निवृत्ती वेतन योजनेखाली नाहीत असे जेष्ठ नागरिक
- (4) निवृत्त सैनिक

Who are the beneficiaries of Annapurna Yojana ?

- (1) School girls
- (2) Casual labours
- (3) Senior citizens who are not under National Old Age Pension Scheme
- (4) Retired soldiers

48. संतुलित वृद्धी दराचा उद्देश _____ हा असतो.

- (1) उत्पन्नाचा वृद्धी दर, उत्पादन वृद्धी दर आणि नैसर्गिक साधनसंपत्तीचा वृद्धी दर यांच्यातील समानता
- (2) उत्पन्नातील वृद्धी दर आणि लोकसंख्या वृद्धी दर यांच्यातील समानता
- (3) नैसर्गिक साधनसंपत्तीचा वृद्धी दर आणि उत्पन्नातील वृद्धी दर यांच्यातील समानता
- (4) नैसर्गिक साधनसंपत्तीचा वृद्धी दर आणि लोकसंख्या वृद्धी दर यांच्यातील समानता

Balanced growth rate aims at

- (1) equality between growth rate of income, growth rate of output and growth rate of natural resources
- (2) equality between growth rate of income and growth rate of population
- (3) equality between growth rate of natural resources and growth rate of income
- (4) equality between growth rate of natural resources and growth rate of population

---

49. नागरीकरण म्हणजे

- अ. शहरांमध्ये लोकसंख्येचे केंद्रीकरण
ब. शहरांमध्ये लोकसंख्येचे विकेंद्रीकरण
क. खेड्यात लोकसंख्येचे केंद्रीकरण
ड. लोकसंख्येच्या घनतेत वाढ
- (1) फक्त अ (2) फक्त अ आणि ब
(3) फक्त अ आणि ड (4) वरीलपैकी सर्व

Urbanization means

- a. Centralization of population in the cities
  - b. Decentralization of population in the cities
  - c. Centralization of population in villages
  - d. Increase in density of population
- (1) Only a (2) Only a and b
(3) Only a and d (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

50. अटल पुनरुज्जीवन व शहरी परिवर्तन अभियान (AMRUT) विषयी खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर नाही ?
- AMRUT हे भारत सरकारचे प्रमुख अभियान आहे
  - गृहनिर्माण व शहरी व्यवहार मंत्रालय यांनी हे अभियान सुरु केले आहे
  - ते देशभरातील शहरांमधील पाण्याच्या पुरवठ्याची आव्हाने सोडविते
  - 25 जून 2015 मध्ये देशातील 500 शहरांमध्ये ते कार्यान्वयित करण्यात आले

Which of the following statements about Atal Mission for Rejuvenation and Urban Transformation (AMRUT) is not correct ?

- AMRUT is flagship mission of Government of India
- It was launched by Ministry of Housing and Urban Affairs
- It addresses the challenges of water supply in cities across the country
- It was launched on 25th June, 2015 in 500 cities in the country

51. जेव्हा एखाद्या कुटुंबाचा वंचितता गुणांक _____ टक्के किंवा त्यापेक्षा अधिक असतो, त्यावेळी ते कुटुंब अनेक अंगांनी (बहुमित) दरिद्री मानले जाते.
- 20.33
  - 50.33
  - 40.33
  - 33.3

If deprivation score of a household is _____ percent or greater, then that household is called multidimensionally poor.

- 20.33
- 50.33
- 40.33
- 33.3

52. जुलै 1991 पासून अर्थव्यवस्थेतील पुरवठा बाजू सुधारण्यासाठी व्यापक उदारीकरणाचे उपाय लागू केले जात आहेत. यातील अधिक महत्वाचे आहेत :
- अ. व्यापार आणि भांडवल प्रवाह सुधारणा
  - ब. औद्योगिक विनियंत्रण
  - क. निर्गुतवणुक आणि सार्वजनिक उद्योग सुधारणा
  - ड. वित्तीय क्षेत्र सुधारणा
- अ आणि ब
  - क आणि ड
  - अ, ब आणि क
  - अ, ब, क आणि ड

Since July 1991, comprehensive liberalization measures have been undertaken to improve the supply side of the economy. Among these the more important are :

- a. Trade and capital flows reforms
  - b. Industrial deregulation
  - c. Disinvestment and Public Enterprises Reforms
  - d. Financial sector reforms
- a and b
  - c and d
  - a, b and c
  - a, b, c and d

53. विविध योजना दस्तऐवजातून नियोजनाची दीर्घकालीन उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे दिसून येतात.

  - अ. आर्थिक वृद्धी, आत्मनिर्भरता
  - ब. बेकारी निर्मूलन, उत्पन्न विषमता घट
  - क. गरिबी निर्मूलन, आधुनिकीकरण
  - ड. समावेशक आणि शाश्वत वृद्धी

The long-term objectives of economic planning, as spelt out in various plan documents have been as follows :

- 54.** योजना निर्मिती आणि यशासाठी पृढील बाबींची गरज असते :

The formulation and success of a plan require the following :

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

55. 'एखादा देश गरीब असतो कारण तो गरीबच असतो' हे विधान _____ चे आहे.

- (1) जी. मिर्डल (2) रॅग्नर नर्क्स (3) रॉबिन्स (4) मार्शल

'A country is poor, because it is poor' this statement is of

- (1) G. Myrdal (2) Ragnar Nurks (3) Robbins (4) Marshall
-

56. संतुलीत वृद्धी सिद्धांतानुसार _____ मधे संतुलनाची गरज आहे.

- अ. उपभोग्य वस्तू व औद्योगिक वस्तू
ब. भांडवली वस्तू व औद्योगिक वस्तू
क. कृषी क्षेत्र व औद्योगिक क्षेत्र
ड. अर्थव्यवस्थेतील सर्व क्षेत्र

- (1) फक्त अ (2) फक्त क (3) फक्त ड (4) फक्त अ आणि ब

Balanced growth theory requires balance between

- a. Consumer goods and industrial goods
b. Capital goods and industrial goods
c. Agricultural sector and industrial sector
d. All sectors in the economy

- (1) Only a (2) Only c (3) Only d (4) Only a and b
-

57. शुम्पिटर यांच्या मते,

- अ. विकास म्हणजे स्थितीशील स्थितीत खंडीत आणि उत्सूर्त बदल होय.
ब. तर वृद्धी म्हणजे क्रमशः आणि स्थिर दीर्घकालीन बदल, जो हल्ळवार बचत आणि लोकसंख्या वाढीमुळे होतो.

वरीलपैकी कोणते विधान योग्य आहे/त ?

- (1) अ फक्त (2) ब फक्त
(3) अ आणि ब (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

According to Schumpeter,

- a. Development is a discontinuous and spontaneous change in the stationary state.
b. While growth is a gradual and steady change in the long run which, comes about by a gradual increase in the rate of savings and population.

Which of the statement above is/are correct ?

- (1) a only (2) b only
(3) a and b (4) None of the above
-

58. रंगराजन समिती, 2014 ने वर्ष 2011 – 12 साठी दारिद्र्य रेषा दैनंदिन दरडोई उपभोग खर्च _____. शहरी भागासाठी आणि _____. ग्रामीण भागासाठी निश्चित केली आहे.

Rangarajan Committee, 2014 defined poverty line for 2011 – 12 at Rs. _____ per capita per day consumption expenditure for urban areas and Rs. _____ per capita per day for rural areas.

59. 2014 मध्ये शासनाने वित्तीय समावेशनासाठी खालीलपैकी कोणती योजना अंमलात आणली ?

In 2014, the Government implemented which of the following Scheme for financial inclusion ?

(1) Demonetization Scheme   (2) Property Disclosure Scheme
(3) Pradhan Mantri Jan Dhan Yojana   (4) All of the above

60. जेडर बजेट म्हणजे काय ?

(1) पुरुषांसाठी वेगळा अर्थसंकल्प
(2) महिलांसाठी वेगळा अर्थसंकल्प
(3) सामान्य अर्थसंकल्पात पुरुषांसाठी स्वतंत्र तरतूदी
(4) सामान्य अर्थसंकल्पात महिलांसाठी स्वतंत्र तरतूदी

What is meant by Gender Budget ?

What is meant by Gender Budget?

- (1) Separate budget for men
- (2) Separate budget for women
- (3) Independent provisions for men in the general budget
- (4) Independent provisions for women in the general budget

61. 0.10M जलिय HCl द्रवणाचा pH काढण्यासाठी खालीलपैकी कोणता गणितीय संबंध वापरावा ?

(1) $\text{pH} = \log_{10}(1.0 \times 10^{-1})$ (2) $\text{pH} = \log_{10}(1.0 \times 10^1)$
(3) $\text{pH} = -\log_{10}(1.0 \times 10^{-1})$ (4) $\text{pH} = -\log_{10}(0.10 \times 10^1)$

Which of the following mathematical relationships should be used to calculate the pH of a 0.10M aqueous HCl solution?

(1) $\text{pH} = \log_{10}(1.0 \times 10^{-1})$ (2) $\text{pH} = \log_{10}(1.0 \times 10^1)$
(3) $\text{pH} = -\log_{10}(1.0 \times 10^{-1})$ (4) $\text{pH} = -\log_{10}(0.10 \times 10^1)$

कठिन वार्ता करने की सुविधा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

62. $1.5\text{M H}_2\text{SO}_4$ च्या 10 dm^3 द्रावणापासून $1.0\text{N H}_2\text{SO}_4$ चे द्रावण कसे बनवाल ?

- (1) दिलेल्या द्रावणात 5 dm^3 पाणी घालून
- (2) दिलेल्या द्रावणात 294 ग्रॅम H_2SO_4 घालून
- (3) दिलेल्या द्रावणात 20 dm^3 पाणी घालून
- (4) दिलेल्या द्रावणात 174 ग्रॅम H_2SO_4 घालून

How is $1.0\text{N H}_2\text{SO}_4$ solution is prepared from 10 dm^3 of $1.5\text{M H}_2\text{SO}_4$ solution ?

- (1) By adding 5 dm^3 of water to it
  - (2) By adding 294 g of H_2SO_4 to it
  - (3) By adding 20 dm^3 of water to it
  - (4) By adding 174 g of H_2SO_4 to it
-

63. NH_3 आणि BF_3 च्या आकारांबद्दल खालीलपैकी कोणता पर्याय अचूक आहे ?

- (1) NH_3 - पिरॅमिडल आणि BF_3 - पिरॅमिडल
- (2) NH_3 - प्लेनर आणि BF_3 - प्लेनर
- (3) NH_3 - प्लेनर आणि BF_3 - पिरॅमिडल
- (4) NH_3 - पिरॅमिडल आणि BF_3 - प्लेनर

Which of the following is correct for the shapes of NH_3 and BF_3 ?

- (1) NH_3 – Pyramidal and BF_3 – Pyramidal
  - (2) NH_3 – Planar and BF_3 – Planar
  - (3) NH_3 – Planar and BF_3 – Pyramidal
  - (4) NH_3 – Pyramidal and BF_3 – Planar
-

64. खालीलपैकी कोणत्या हायड्रोकार्बनमध्ये 80% कार्बन असतो ?

$(\text{H} = 1, \text{C} = 12)$

- (1) बॅंझीन
- (2) मीथेन
- (3) इथेन
- (4) सायक्लोहेक्जेन

Which of the following hydrocarbon has 80% carbon ?

$(\text{H} = 1, \text{C} = 12)$

- (1) Benzene
  - (2) Methane
  - (3) Ethane
  - (4) Cyclohexane
-

- 65.** 180 ग्रॅम ऑसेटिक आम्ल (CH_3COOH) आणि 180 ग्रॅम पाणी (H_2O) एकमेकांत मिसळले. तयार झालेल्या दावणात ऑसेटिक आम्लाचा मोल फ्रॅक्शन इतका असेल.

[H = 1, C = 12, O = 16]

180 g of acetic acid (CH_3COOH) is mixed with 180 g of water (H_2O). The mole fraction of acetic acid in the resultant solution is

[H = 1, C = 12, O = 16]

66. जर 1.0 मोल आदर्श वायुचे आकारमान मानक तापमान आणि दाबाला 22.4 Lit असेल तर सर्वकष वायु स्थिरांक, R असतो.

- (1) $0.0821 \text{ atm Lit mol}^{-1} \text{ K}^{-1}$
  - (2) $8.314 \times 10^7 \text{ Joules K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$
  - (3) $82.1 \text{ atm Lit mol}^{-1} \text{ K}^{-1}$
  - (4) $8.314 \text{ erg K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$

If one mole of an ideal gas occupies 22.4 Lit at Standard Temperature and Pressure, then the value of the universal gas constant R is

- (1) $0.0821 \text{ atm Lit mol}^{-1} \text{ K}^{-1}$
  - (2) $8.314 \times 10^7 \text{ Joules K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$
  - (3) $82.1 \text{ atm Lit mol}^{-1} \text{ K}^{-1}$
  - (4) $8.314 \text{ erg K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$

- ### **67. चुकिची जोडी शोधा.**

Find the wrong pair.

- (1) Labiatae – Lamiaceae   (2) Palmae – Arecaceae
(3) Compositae – Clusiaceae   (4) Umbelliferae – Apiaceae

वरुच्या वरपासाठी चांगा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

68. प्रकाश-संश्लेषणामधे प्रकाशावर आधारीत प्रक्रियेचे महत्वाचे कार्य कोणते आहे ?

- (1) NADH₂ व ATP चे रूपांतर करणे   (2) NADPH व ATP चा उपयोग करणे
 (3) NADPH व ATP ची निर्मिती करणे   (4) वरील सर्व

What is the principal function of the light-dependent reactions of photosynthesis ?

- (1) To transfer the NADH₂ and ATP   (2) To utilize the NADPH and ATP
 (3) To generate the NADPH and ATP   (4) All of the above

69. एन्जायमचे अग्रलेखा _____ हे आहेत.

- अ. झायमोजेनस्
 ब. रायबोझोमस्
 क. आरएनए
 ड. प्रथिने

वरीलपैकी कोणते पर्याय/पर्याये बरोबर आहे/त ?

- (1) फक्त अ   (2) फक्त ब आणि क   (3) फक्त अ आणि क   (4) फक्त ड

_____ are precursors of enzymes.

- a. Zymogens
 b. Ribosomes
 c. RNA
 d. Protein

Which of the option given above is/are correct ?

- (1) only a   (2) only b and c   (3) only a and c   (4) only d

70. खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

- अ. विकरे हे सेंद्रिय उत्प्रेरक आहेत, जे जैवरासायनिक अभिक्रियांना गती देतात.
 ब. विकरे प्रथिनापासून बनलेली असतात.
 क. विकरांची क्रियशिलता तापमानावर अवलंबून नसते.
 ड. अमायलेज हे विकर स्टार्चवर कार्य करते.

- (1) अ आणि ब   (2) अ, क आणि ड   (3) अ, ब आणि ड   (4) वरील सर्व

Which of the following statement/s is/are correct ?

- a. Enzymes are organic catalyst that accelerate biochemical reaction.
 b. Enzymes are made up from proteins.
 c. Enzyme activity is not depends upon temperature.
 d. Amylase is an enzyme that act on starch.

- (1) a and b   (2) a, c and d   (3) a, b and d   (4) all the above

71. खालीलपैकी कोणते विधान अनुच्छेद 164 मध्ये समाविष्ट नाही ?

- (1) मुख्यमंत्र्यांची नियुक्ती राज्यपालांद्वारे केली जाईल
- (2) मंत्रीमंडळ राज्याच्या विधानसभेला एकत्रितपणे जबाबदार असणार नाही
- (3) इतर मंत्र्यांची नियुक्ती राज्यपाल मुख्यमंत्र्यांच्या सल्लियानुसार करतील
- (4) जो मंत्री कोणत्याही सलग सहा महिने कालावधीसाठी राज्याच्या विधीमंडळाचा सदस्य नसेल तो त्या कालावधीच्या समाप्तीनंतर मंत्री राहणार नाही

Which of the following statement is not included in Article 164 ?

- (1) The Chief Minister shall be appointed by the Governor
- (2) The Council of Ministers shall not be collectively responsible to the State Legislature
- (3) The other Minister shall be appointed by the Governor on the advice of the Chief Minister
- (4) A Minister who for any period of six consecutive months is not a member of the Legislature of the State shall at the expiration of that period cease to be a minister

72. व्यक्तिचे भारतीय नागरिकत्व संपुष्टात येते जर

- अ. व्यक्तिने स्वेच्छेने अन्य देशाचे नागरिकत्व स्विकारले तर.
- ब. व्यक्तिस नोंदणीद्वारे नागरिकत्व मिळाल्यावर पांच वर्षांच्या कालावधीत त्यास 18 महिन्यांचा कारावास झाला असेल तर.
- क. फसवणूक/गैरप्रकार करून नागरिकत्व मिळवलेले आहे असे भारत सरकारचे समाधान झाले तर.
- ड. व्यक्तिने भारतीय राज्यघटनेशी अनिष्टा दाखविली असेल तर.
(1) अ, ब आणि क	(2) अ, क आणि ड
(3) ब आणि क	(4) अ, ब, क आणि ड

Indian citizenship of a person can be terminated if

- A. A person voluntary acquire the citizenship of some other country.
- B. A person who has become a citizen through registration is sentenced to imprisonment for 18 months within five years of his registration.
- C. The government of India is satisfied that citizenship was obtained by fraud.
- D. A person has shown disloyalty to the Constitution of India.
(1) A, B and C	(2) A, C and D
(3) B and C	(4) A, B, C and D

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

73. भारतीय संविधानात स्विकार केल्या संदर्भात खालीलपैकी योग्य जोडी/जोड्या कोणती/कोणत्या आहे/आहेत ?

- अ. अमेरिका - उप-राष्ट्रपती पद
ब. कॅनडा - केंद्र सरकारसाठी 'युनियन' ही संज्ञा
क. दक्षिण आफ्रिका - राज्यसभा निवडणूक पद्धती
ड. आयर्लंड - राष्ट्रपतींकडून राज्यसभेत विशिष्ट क्षेत्रातील विशेष कामगिरी केलेल्या सदस्यांची नामनिर्देशन पद्धती

(1) फक्त अ   (2) अ आणि क   (3) अ, ब आणि ड   (4) अ, ब, क आणि ड

Which of the following is/are correct pair/s with regard to acceptance in the Indian Constitution ?

- A. America - Post of Vice President
B. Canada - The concept of 'Union' for the Central Government
C. South Africa - Election method of Rajya Sabha
D. Ireland - Nomination method of the members of the Rajya Sabha by the President who have done special work in specific area

(1) Only A   (2) A and C   (3) A, B and D   (4) A, B, C and D

74. संसदीय राज भाषा समितीचा/चे मुख्य उद्देश्य खालीलपैकी कोणता/ते आहे/त ?

- अ. संघाच्या (Union) अधिकृत उद्दिष्टांसाठी हिंदी भाषेच्या वापरात झालेल्या प्रगतीचा आढावा घेणे आणि हिंदीचा वापर वाढवण्यासाठी शिफारशी करणे.
  - ब. नवीन घटक राज्यांच्या भाषिक मागण्यांकडे लक्ष देणे आणि त्या संदर्भात सूचना करणे.
  - क. धोक्यात आलेल्या भाषा ओळखणे आणि त्यांच्या संरक्षणासाठी शिफारशी करणे.
  - ड. स्थानिक भाषा शिक्षणाचे परीक्षण करणे आणि त्रि-भाषा सूत्राची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी शिफारशी करणे.

(1) केवळ अ (2) ब, क आणि ड (3) अ आणि ड (4) वरील सर्व

Which of the following

- on Official language ?

  - A. To review the progress made in the use of Hindi for official purposes of the Union and to make recommendations to increase the use of Hindi.
  - B. Looking into the linguistic demands for new States and make suggestions in that regard.
  - C. Identify the endangered language and make recommendations to protect and preserve them.
  - D. Examine the vernacular education and make recommendations for effective implementation of the three languages formula.

(1) A only   (2) B, C and D   (3) A and D   (4) All of the above

75. जिल्हा परिषद अध्यक्षांच्या संदर्भात खालील विधान/विधाने विचारात घ्या.

- अ. जिल्हा परिषदेच्या एकूण सदस्य संख्येच्या $1/5$ सदस्यांनी अविश्वास ठराव मांडून तो संमत झाल्यास अध्यक्षांना पदाचा राजीनामा द्यावा लागतो.
- ब. जिल्हा परिषद अध्यक्षांना मंत्र्याचा दर्जा देण्याचा निर्णय सुधाकरराव नाईक यांच्या मंत्रीमंडळाने घेतला.
- क. जिल्हा परिषद अध्यक्षांना मंत्र्याचा दर्जा देण्याचा निर्णय वसंतराव नाईक यांच्या मंत्रीमंडळाने घेतला.
- ड. जिल्हा परिषद अध्यक्षांना मंत्र्याचा दर्जा देण्याचा निर्णय वसंतदादा पाटील यांच्या मंत्रीमंडळाने घेतला.

चरीलपैकी अयोग्य विधाने ओळखा.

- (1) अ आणि क
- (2) ब आणि ड
- (3) अ आणि ब
- (4) क आणि ड

Consider the following statement/s with reference to the President of Zilla Parishad.

- A. If $1/5^{\text{th}}$ of the total number of members of the Zilla Parishad moves a motion of no confidence and passes it, the President has to resign from office.
- B. Sudhakarrao Naik's cabinet took the decision to give ministerial status to the President of Zilla Parishad.
- C. Vasantrao Naik's cabinet took the decision to give ministerial status to the President of Zilla Parishad.
- D. Vasantdada Patil's cabinet took the decision to give ministerial status to the President of Zilla Parishad.

Select the incorrect statements from the above.

- (1) A and C
- (2) B and D
- (3) A and B
- (4) C and D

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

76. पुढीलपैकी बिगर-घटनात्मक संस्था कोणती/कोणत्या आहेत ?

- I. नीति आयोग
  - II. राज्य वित्त आयोग
  - III. राष्ट्रीय मागासवर्गीय आयोग
  - IV. केंद्रीय माहिती आयोग
(1) फक्त I बरोबर आहे	(2) फक्त III आणि IV बरोबर आहे
(3) फक्त I, III आणि IV बरोबर आहे	(4) फक्त I आणि IV बरोबर आहे

Which of the following is/are non-constitutional body/bodies ?

- I. NITI Aayog
  - II. State Finance Commission
  - III. National Commission for Backward Classes
  - IV. Central Information Commission
(1) Only I is correct	(2) Only III and IV are correct
(3) Only I, III and IV are correct	(4) Only I and IV are correct

77. लोकपाल आणि लोकायुक्त (सुधारणा) अधिनियम, 2016 च्या प्रमुख तरतूदी :

- अ. त्याने लोकपाल आणि लोकायुक्त अधिनियम, 2013 (जो 16 जानेवारी 2014 रोजी लागू झाला) यात सुधारणा केल्या आहेत.
- ब. सार्वजनिक सेवकांनी (Public Servants) मालमत्तेचे आणि दायित्वाचे तपशील सादर करण्याच्या तरतूदीशी संबंधित असलेले 2013 च्या कायद्यातील कलम 44 मध्ये देखील दुरुस्ती करण्यात आली आहे.
- क. सर्व घटक राज्यांनी लोकायुक्त पदाची स्थापना एक वर्षाच्या आत करावी असे बंधनकारक करण्यात आले.
- ड. दुरुस्तीद्वारे सार्वजनिक सेवकांनी मालमत्तेचे आणि दायित्वाचे तपशील 30 दिवसात सादर करण्याच्या कालावधीची तरतूद हटविण्यात आली आहे.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

- (1) अ, ब आणि क   (2) अ, ब आणि ड   (3) अ, क आणि ड   (4) वरील सर्व

Key Provisions of Lokpal and Lokayukta (Amendment) Act, 2016 :

- A. It amended the Lokpal and Lokayukta Act, 2013 (which came into force on 16 January 2014).
- B. It also amended Section 44 of the 2013 Act that deals with the Provision of furnishing details of assets and liabilities of Public Servants.
- C. Made it compulsory that all States should set up the office of the Lokayukta within one year.
- D. The Amendment has removed the period of 30 days for furnishing details of assets and liabilities of Public Servants.

Which of the statements given above are correct ?

- (1) A, B and C   (2) A, B and D   (3) A, C and D   (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

A

78. राष्ट्रीय मागास वर्ग आयोगाचे कर्तव्य खालीलपैकी कोणते आहे/आहेत ?

- (1) सामाजिक आणि शैक्षणिक दृष्ट्या मागासलेल्या वर्गाच्या हक्क आणि संरक्षणापासून वंचित राहण्याच्या संदर्भात विशिष्ट तक्रारींची चौकशी करणे
- (2) सामाजिक आणि शैक्षणिक दृष्ट्या मागासलेल्या वर्गाच्या सामाजिक-आर्थिक विकासामध्ये सहभागी होणे आणि सल्ला देणे
- (3) सामाजिक आणि शैक्षणिक दृष्ट्या मागासलेल्या वर्गाचे संरक्षण, कल्याण, विकास आणि प्रगती यासंबंधी इतर काऱ्ये पार पाडणे
- (4) बरीलपैकी सर्व

Which of the following is/are a duties of National Commission for Backward Classes ?

- (1) To enquire into specific complaints with respect to the deprivation of rights and safeguards of the socially and educationally backward classes
- (2) To participate and advise on the socio-economic development of the socially and educationally backward classes
- (3) To discharge other functions in relation to the protection, welfare, development and advancement of socially and educationally backward classes
- (4) All of the above

79. खालीलपैकी कोणती जोडी चुकीची आहे ?

भारताचे राष्ट्रीय पक्ष	स्थापना वर्ष
(1) कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया (मार्क्सवादी) सी.पी.आय.-एम.	– 1964
(2) कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया (सी.पी.आय.)	– 1926
(3) बहुजन समाज पक्ष (बी.एस.पी.)	– 1984
(4) आॅल इंडिया तृणमूल काँग्रेस (ए.आय.टी.सी.)	– 1998

Which of the following pair is incorrect ?

National Party of India	Year of establishment
(1) Communist Party of India (Marxist) CPI-M	– 1964
(2) Communist Party of India (CPI)	– 1926
(3) Bahujan Samaj Party (B.S.P.)	– 1984
(4) All India Trinamool Congress (AITC)	– 1998

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

80. योग्य जोड्या जुळवा :

अ.	भाग - I	i.	मूलभूत हक्क
ब.	भाग - III	ii.	पंचायत राज
क.	भाग - IX	iii.	नागरिकत्व
ड.	भाग - II	iv.	संघराज्य व त्याचे कार्यक्षेत्र

अ   ब   क   ड

- (1) iv   ii   iii   i
 (2) iii   i   ii   iv
 (3) ii   iii   i   iv
 (4) iv   i   ii   iii

Match the pairs correctly.

A. Part - I	i. Fundamental Rights
B. Part - III	ii. Panchayat Raj
C. Part - IX	iii. Citizenship
D. Part - II	iv. The Union and its territory

- A   B   C   D**
- (1) iv   ii   iii   i
 (2) iii   i   ii   iv
 (3) ii   iii   i   iv
 (4) iv   i   ii   iii

81. पाचव्या अनुसूचीमधील अनुसूचित क्षेत्रे आणि अनुसूचित जनजाती यांच्या प्रशासनासंबंधी राज्यघटनेतील तरतुदी

- (1) राज्यपाल बदलू शकतात
 (2) राष्ट्रपती बदलू शकतात
 (3) विशेष बहुमताने घटनादुरुस्ती करून संसद बदलू शकते
 (4) सामान्य कायदा करून संसद बदलू शकते

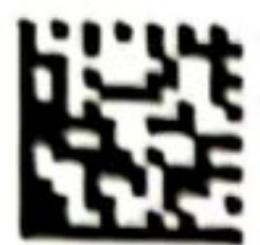
Provisions of the Constitution relating to the administration of Scheduled Areas and Scheduled Tribes in Schedule – V

- (1) may be altered by the Governor
 (2) may be altered by the President
 (3) may be altered by the Parliament by Constitutional Amendment requiring special majority
 (4) may be altered by the Parliament by ordinary legislation

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

A

- 82.** 'स्वामित्व' (SVAMITVA) योजनेची उद्दिष्ट्ये खालीलपैकी कोणती आहेत ?
- ग्रामस्थांना त्यांच्या मालमत्तेचा वापर कर्ज घेण्यासाठी करून आर्थिक स्थिरता सुनिश्चित करणे.
  - शहरी नियोजनासाठी आणि अंमलबजावणीसाठी जमिनीच्या अचूक नोंदी तयार करणे.
  - मालमत्तेशी संबंधित वाद कमी करणे.
  - मालमत्ता कर निश्चित करणे.
- (1) केवळ अ   (2) ब, क आणि ड   (3) अ, क आणि ड   (4) वरील सर्व

Which of the following are the objectives of the 'SVAMITVA' Scheme ?

- Ensure financial stability to villagers by letting them use their property to take loans.
  - Create precise land records for urban planning and implementation.
  - Lessen property related disputes.
  - Determine property tax.
- (1) Only A   (2) B, C and D   (3) A, C and D   (4) All of the above

- 83.** लोकसभेच्या 'शून्य प्रहर' (Zero Hour) संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :

- प्रश्नोत्तराच्या तासानंतर आणि कागदपत्रे ठेवण्याआधीची वेळ आणि सभागृहात कोणतेही सूचीबद्ध कामकाज सुरु होण्यापूर्वीची वेळ 'शून्य प्रहर' म्हणून ओळखली जाते.
- शून्य प्रहर दरम्यान मुद्दे मांडण्यासाठी, सदस्य दररोज सकाळी 8.00 ते 9.30 या वेळेत सभापतीस सूचना देतात.
- सध्या, शून्य तासादरम्यान प्राधान्य क्रमानुसार दररोज तीस प्रकरणे (मुद्दे) मांडण्याची परवानगी आहे.
- शून्य तासाबाबत नियमात कोणतीही तरतूद नसल्याने, कोणत्याही दिवशी किती प्रकरणे मांडता येतील यावर कमाल मर्यादा नाही.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

- (1) अ आणि ब   (2) अ, ब आणि ड   (3) ब, क आणि ड   (4) अ आणि ड

Consider the following statements regarding 'Zero Hour' of Lok Sabha :

- The time immediately following the question hour and laying of papers and before any listed business is taken up in the house has come to be known as the zero hour.
- For raising matters during the zero hour members has to give notice between 8.00 a.m. to 9.30 a.m. everyday to the Speaker.
- At present, thirty matters per day as per their priority are allowed to be raised during zero hour.
- There is no maximum limit on the number of matters that can be raised on any given day as there is no provision in rules about Zero Hour.

Which of the statements given above are correct ?

- (1) A and B   (2) A, B and D   (3) B, C and D   (4) A and D

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

४४. भारतातील केंद्र व राज्य शासन यांच्यातील कायदेविषयक परस्पर संबंधाबाबत खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

- अ. शेतजमिनी व्यतिरिक्त इतर मालमत्तेचे हस्तांतरण हा विषय समवर्ती सूचीमध्ये समाविष्ट आहे.
  - ब. शेतीयोग्य जमीन सोडून इतर प्रकारच्या संपत्तीवरील कर हा विषय संघसूचीमध्ये समाविष्ट आहे.
  - क. करमणूक कर हा विषय समवर्ती सूचीमध्ये समाविष्ट आहे.
  - ड. ‘पुरातन वस्तू संग्रहालये’ हा विषय राज्य सूचीमध्ये समाविष्ट आहे.

(1) अ, ब आणि क   (2) ब, क आणि ड   (3) अ, ब आणि ड   (4) अ, क आणि ड

Which of the following statements are correct regarding the legal relationship between the Central and State Government in India? 2

- Between the Central and State Government in India ?

  - A. The subject of transfer of property other than agricultural land is included in the Concurrent List.
  - B. The subject of wealth tax on property other than agricultural land is included in the Union List.
  - C. The subject of entertainment tax is included in the Concurrent List.
  - D. The subject of 'Antiquities Museum' is included in the State List.

(1) A, B and C   (2) B, C and D   (3) A, B and D   (4) A, C and D

85. घटनापरिषदेमध्ये विस्तृत चर्चा होऊन पुढील तरतूदीचा समावेश करण्यात आला. खालीलपैकी कोणत्या अनुच्छेदांचा त्यात समावेश होत नाही ?

- I. अनुच्छेद 51 अनुसार मूलभूत कर्तव्य
  - II. अनुच्छेद 368 नुसार घटनादुरुस्ती
  - III. अनुच्छेद 352 नुसार राष्ट्रीय आणीबाणी
  - IV. अनुच्छेद 123 नुसार वटहुकूम
    - (1) फक्त I बरोबर
    - (2) फक्त II बरोबर
    - (3) वरीलपैकी सर्व बरोबर
    - (4) वरीलपैकी कोणतेही बरोबर नाही

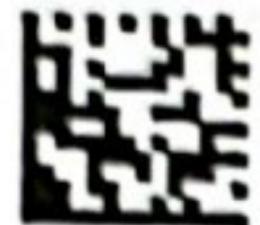
After the extensive discussion in the Constituent Assembly, the following provisions was/were included. Which Article does not include ?

कठच्या कामासाठी जाणा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

A

४६. नोव्हेंबर 2022 मध्ये 10 वा आंतरराष्ट्रीय पर्यटन मार्ट कोणत्या राज्यात आयोजित करण्यात आला ?

In which State was the 10th International Tourism Mart organized in November 2022 ?

87. खालील विधाने विचारात घेवून योग्य पर्याय निवडा.

- a. रमेश बैस यांची महाराष्ट्राचे राज्यपाल म्हणून नियुक्ती झाली.

b. यापूर्वी ते त्रिपूरा राज्याचे राज्यपाल होते.

c. ते मूळचे छत्तीसगड राज्याचे आहेत.

(1) फक्त a बरोबर आहे

(2) a आणि b दोन्ही बरोबर आहेत

(3) a आणि c दोन्ही बरोबर आहेत

(4) a, b आणि c बरोबर आहेत

Choose the correct option considering the following statements.

- a. Ramesh Bais is appointed as the Governor of Maharashtra.
  - b. Earlier he was the Governor of Tripura State.
  - c. He belongs to Chhattisgarh State.

(1) Only a is correct

(2) a and b both are correct

(3) a and c both are correct

(4) a, b and c are correct

कुच्छ्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

88. संयुक्त राष्ट्राच्या 'पोषण वर्धन मोहिमे' संदर्भात खालील विधाने तपासा.

- अ. या मोहिमेच्या समन्वयकपदी अफशान खान यांची नेमणूक करण्यात आली.
- ब. या मोहिमेच्या समन्वयकपदी अँटनी ब्लिंकन यांची नेमणूक करण्यात आली.
- क. 2030 पर्यंत कुपोषणाचे उच्चाटन करणे हे या मोहिमेचे उद्दिष्ट आहे.
- ड. ही मोहिम जगातील कुपोषण असलेल्या देशांमध्ये राबविण्यात येते.

वरीलपैकी योग्य विधाने ओळखा.

- (1) अ आणि ब बरोबर आहे
- (2) क आणि ड बरोबर आहे
- (3) अ, क आणि ड बरोबर आहे
- (4) अ, ब आणि ड बरोबर आहे

Examine the following statements regarding the 'Nutrition Promotion Campaign' of the United Nations.

- A. Afshan Khan was nominated as the co-ordinator of this Campaign.
- B. Antony Blinken was nominated as the co-ordinator of this Campaign.
- C. To eradicate malnutrition by 2030 is the objective of this Campaign.
- D. This campaign is implemented in countries suffering with malnutrition in the world.

Identify the correct statements from the above.

- (1) A and B are correct
- (2) C and D are correct
- (3) A, C and D are correct
- (4) A, B and D are correct

89. 2023 मधील महाराष्ट्र राज्याच्या अर्थसंकल्पामध्ये कोणत्या महामंडळांची स्थापना करण्याची घोषणा करण्यात आली ?

- अ. राजे उमाजी नाईक आर्थिक विकास महामंडळ.
  - ब. मराठवाडा दुग्ध विकास महामंडळ.
  - क. जगद्ज्योती महात्मा बसवेश्वर आर्थिक विकास महामंडळ.
  - ड. संत काशिबा गुरव युवा आर्थिक विकास महामंडळ.
- (1) फक्त अ आणि ड
(2) फक्त अ, क आणि ड
(3) फक्त ब, क आणि ड
(4) फक्त ब आणि क

In the Budget 2023 of Maharashtra State, which Corporations was announced to be established ?

- A. Raje Umaji Naik Economic Development Corporation.
  - B. Marathwada Milk Development Corporation.
  - C. Jagadgyoti Mahatma Basaveshwar Economic Development Corporation.
  - D. Saint Kashiba Gurav Youth Economic Development Corporation.
- (1) Only A and D
(2) Only A, C and D
(3) Only B, C and D
(4) Only B and C

90. खालीलपैकी कोणते शहर 2023 मधील 'पाचव्या आसियान-इंडीया बिझनेस समिट' चे यजमान होते ?

(1) नवी दिल्ली	(2) ढाका
(3) क्वालालांपूर	(4) सिंगापूर शहर

Which of the following city was the host of '5th ASEAN-India Business Summit' in 2023 ?

(1) New Delhi	(2) Dhaka
(3) Kuala Lumpur	(4) Singapore city

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

91. सम्मेद शिखरजी हे तीर्थक्षेत्र गेल्या काही दिवसापासून चर्चेत आहे. या तीर्थक्षेत्राविषयी योग्य विधान ओळखा.

- अ. हे जैन समाजाचे तीर्थक्षेत्र आहे.
  - ब. हे तीर्थक्षेत्र झारखंड राज्यातील गिरधी येथे आहे.
  - क. हे तीर्थक्षेत्र राजस्थान येथील अरवली पर्वत येथे आहे.
  - ड. हे हिंदु धर्मियांचे तीर्थक्षेत्र आहे.
- (1) फक्त अ व क बरोबर आहे
 (2) फक्त अ व ब बरोबर आहे
 (3) फक्त ब व क बरोबर आहे
 (4) फक्त क बरोबर आहे

The Shrine of Sammed Shikharji has been in news for the past few days.
 Identify the correct statements about this pilgrimage site.

- A. It is the pilgrimage site of Jain community.
  - B. This pilgrimage site is at Girdhi in the Jharkhand State.
  - C. This pilgrimage site is at Aravali Mountain in Rajasthan.
  - D. It is the pilgrimage site of Hindu community.
- (1) Only A and C are correct
 (2) Only A and B are correct
 (3) Only B and C are correct
 (4) Only C is correct

92. 'तुर्की' या देशातील भूकंपग्रस्तांना मदतीसाठी भारताने कोणते मिशन राबवले ?

- (1) ऑपरेशन राहत
 (2) ऑपरेशन हमदर्द
 (3) ऑपरेशन दोस्त
 (4) ऑपरेशन सखा

Which Mission did India conduct to aid earthquake affected in 'Turkey' ?

- (1) Operation Rahat
 (2) Operation Hamdard
 (3) Operation Dost
 (4) Operation Sakha

Identify the correct statement/s from the following in relation to the
‘UN COP 15’

- A. The Global Biodiversity Agreement was approved by this Council.

B. The Global Biodiversity Agreement was done under the Presidency of America.

C. China presided 'UN COP 15'.

D. There is a need to make efforts to reduce the consequences of climate change and the conservation of threatened species in the agreement.

94. खालीलपैकी कोणी नवी दिल्ली येथे आय.बी.ए. महिला जागतिक बॉक्सिंग चॅपियनशिप, 2023 चे उद्घाटन केले ?

- (1) श्री अनुराग सिंग ठाकूर (2) श्री नरेंद्र मोदी
(3) श्री अमित शहा (4) श्रीमती जयश्री बैनर्जी

Who among the following inaugurated IBA Women's World Boxing Championship, 2023 in New Delhi ?

काढ्या क्रमासाठी जाणा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

95. खालील जोड्या लावा.

अर्जुन पुरस्कार विजेते 2022

- a. भक्ती कुलकर्णी
- b. साक्षी कुमारी
- c. लक्ष्य सेन

- खेळ
- i. बॅडमिंटन
- ii. कबड्डी
- iii. बुद्धिबल

	a	b	c
(1)	i	iii	ii
(2)	ii	i	iii
(3)	iii	ii	i
(4)	i	ii	iii

Match the following.

Winner of Arjun Award 2022

- a. Bhakti Kulkarni
- b. Sakshi Kumari
- c. Lakshya Sen

Sports

- i. Badminton
- ii. Kabaddi
- iii. Chess

	a	b	c
(1)	i	iii	ii
(2)	ii	i	iii
(3)	iii	ii	i
(4)	i	ii	iii

96. मार्च 2023 मध्ये सरकारने पेन्शन फंड नियामक आणि विकास प्राधिकरण (पी.एफ.आर.डी.ए.) चे अध्यक्ष म्हणून कोणाला नियुक्त केले आहे ?

- (1) अमिताव मुखर्जी
- (2) दिपक मोहंती
- (3) राजेश मल्होत्रा
- (4) सुप्रतिम बंडोपाध्याय

Who has been appointed as the Chairman of Pension Fund Regulatory and Development Authority (PFRDA) by Government in March 2023 ?

- (1) Amitava Mukharjee
- (2) Deepak Mohanty
- (3) Rajesh Malhotra
- (4) Supratim Bandopadhyay

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

A

97. 25 वी राष्ट्रीय ई-गवर्नन्स परिषद, 2022 कोठे आयोजित केली होती ?

- (1) कोल्लम - केरळ
- (2) मुंबई - महाराष्ट्र
- (3) अहमदाबाद - गुजरात
- (4) कटरा - जम्मू काश्मीर

Where was the 25th National E-Governance Conference, 2022 held ?

- (1) Kollam - Kerala
- (2) Mumbai - Maharashtra
- (3) Ahmedabad - Gujarat
- (4) Katra - Jammu Kashmir

---

98. युनेस्को ने 2023 चा आंतरराष्ट्रीय शिक्षण दिन कोणत्या देशातील मुली आणि महिलांना समर्पित केला ?

- (1) इराण
- (2) अफगाणिस्तान
- (3) इस्राइल
- (4) विएतनाम

UNESCO has dedicated International Education Day of 2023 to which country's girls and women ?

- (1) Iran
- (2) Afghanistan
- (3) Israel
- (4) Vietnam

---

99. 2023 मध्ये कोणत्या देशाने ब्रिटिश राजेशाहीचा उल्लेख चलनी नोटेवरून वगळला आहे ?

- (1) ऑस्ट्रेलिया
- (2) न्यूझीलंड
- (3) स्वित्झर्लंड
- (4) कॅनडा

Which country has removed the mention of the British Monarchy from its currency notes in 2023 ?

- (1) Australia
- (2) New Zealand
- (3) Switzerland
- (4) Canada

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

100. 2023 च्या 'पद्मश्री' पुरस्काराबाबत जोड्या लावा.

व्यक्ती	क्षेत्र
a. रमेश पतंगे	i. विज्ञान आणि अभियांत्रिकी
b. डॉ. महेंद्र पाल	ii. साहित्य आणि शिक्षण
c. उमाशंकर पांडे	iii. कला
d. परशुराम खुणे	iv. समाज कार्य

	a	b	c	d
(1)	ii	iii	i	iv
(2)	iii	ii	iv	i
(3)	i	iv	iii	ii
(4)	ii	i	iv	iii

Match the pairs about 'Padma Shri' Award, 2023.

Person	Field
a. Ramesh Patange	i. Science and Engineering
b. Dr. Mahendra Pal	ii. Literature and Education
c. Uma Shankar Pande	iii. Art
d. Parshuram Khune	iv. Social Work

	a	b	c	d
(1)	ii	iii	i	iv
(2)	iii	ii	iv	i
(3)	i	iv	iii	ii
(4)	ii	i	iv	iii